Η πείνα των πτωχών και η πλεονεξία-ασπλαχνία των πλουσίων, κατά τον Μ. Βασίλειο (Σεβ. Μητροπολίτης Ναυπάκου και Αγ. Βλασίου Ιερόθεος)

Categories : ΘΕΟΛΟΓΙΑ

Date : 25 Μαΐου, 2011

Ομιλία του Σεβασμιωτάτου προς τους Εκπαιδευτικούς της Επαρχίας του, κατά την εκδήλωση της Ιεράς Μητροπόλεως για την εορτή των Τριών Ιεραρχών.

Ο Μ. Βασίλειος ήταν μιά μεγάλη προσωπικότητα καί άσκησε μεγάλη επίδραση όχι μόνον στούς συγχρόνους του, αλλά καί στούς μεταγενεστέρους, μέχρι τήν εποχή μας. Πολλοί όταν θέλουν νά ασχοληθούν μέ θέματα θεολογικά, ποιμαντικά, ασκητικά, αλλά καί επιστημονικά, ήτοι, ιατρικά, αστρονομικά, θέματα παιδείας, καταφεύγουν στόν Μ. Βασίλειο καί αναφέρονται στά κείμενά του, τά οποία είναι καταπληκτικά καί έχουν μιά διαχρονική επικαιρότητα.

Από πλευράς εκκλησιαστικής ο Μ. Βασίλειος ήταν πραγματικά μεγάλος. Τόν τίτλο τού μεγάλου τόν έδωσε κατ’ αρχάς ο φίλος του άγιος Γρηγόριος ο Θεολόγος, μέ τόν οποίο σπούδασαν μαζί στήν Αθήνα καί είχαν μιά φιλία καί συνοδοιπορία κατά τά μετέπειτα χρόνια. Καί είναι σημαντικό ότι αυτός ο υψιπέτης τής θεολογίας αετός, δηλαδή ο άγιος Γρηγόριος ο Θεολόγος, αναγνωρίζει τόν Μ. Βασίλειο καί τόν αποκαλεί Μέγαν. Φαντασθήτε τί μεγάλη προσωπικότητα ήταν ο Μ. Βασίλειος.

Εξετάζοντας τό θεολογικό του έργο πρέπει νά σημειώσουμε ότι ασχολήθηκε μέ τόν Τριαδικό Θεό καί εν πολλοίς η Β’ Οικουμενική Σύνοδος πού αποφάσισε περί τού Αγίου Πνεύματος καί τού Τριαδικού Θεού στηρίχθηκε στήν δική του διδασκαλία ενδιαφέρθηκε μέ τήν διοργάνωση τού μοναχικού βίου καί μάλιστα αυτό επηρέασε όχι μόνον τό ανατολικό τμήμα τής Ρωμαϊκής Αυτοκρατορίας, αλλά καί τό δυτικό ασχολήθηκε μέ τήν διοργάνωση τής θείας λατρείας καί συνέταξε τήν θεία Λειτουργία πού φέρει τό όνομά του έδειξε σημαντικό ενδιαφέρον γιά τά ποιμαντικά θέματα τού ποιμνίου του καί ακόμη ασχολήθηκε μέ τά προβλήματα πού απασχολούσαν ολόκληρη τήν τότε Ορθόδοξη Εκκλησία. Ήταν ένας ηγέτης μέ πολλά προσόντα καί παρουσιάζεται ως Μωϋσής πού καθοδηγούσε όλον τόν ορθόδοξο λαό. Όλοι οι Επίσκοποι καί θεολόγοι τής εποχής του αναφέρονταν στόν Μ. Βασίλειο καί ήθελαν

νά έχουν τήν γνώμη του γιά τά θέματα πού απασχολούσαν τήν Εκκλησία. Καί νά φαντασθή κανείς ότι όλο αυτό τό μεγάλο εκκλησιαστικό έργο τό έκανε σέ σύντομο χρονικό διάστημα, αφού, όπως είναι γνωστόν, εκοιμήθη στήν ηλικία τών 49 ετών.

Στήν σημερινή, όμως, ομιλία θά παρακάμψουμε όλα τά ανωτέρω καί θά δούμε, όπως έχει ήδη ανακοινωθή, τό θέμα τής πείνας τών πτωχών καί τής πλεονεξίας-ασπλαχνίας τών πλουσίων τής εποχής του, δηλαδή θά δούμε ένα τμήμα τής κοινωνικής διδασκαλίας τού Μ. Βασιλέιου, αφού είναι ένα σύγχρονο θέμα πού απασχολεί τήν πατρίδα μας.

1. Τό προσωπικό του παράδειγμα

Ο Μ. Βασίλειος, μετά τίς λαμπρές σπουδές του, ασχολήθηκε μέ τό ποιμαντικό έργο, αφού χειροτονήθηκε Πρεσβύτερος καί στήν συνέχεια Επίσκοπος τής Καισαρείας τής Καππαδοκίας. Επομένως, δέν ήταν ένας θεολόγος πού έγραφε στό γραφείο του θεωρητικά, αλλά ένας ποιμένας πού ασχολήθηκε μέ ένα συγκεκριμένο ποίμνιο καί αντιμετώπισε όλες τίς δυσκολίες τών ανθρώπων τής εποχής του. Μέσα από τό πρίσμα αυτό πρέπει νά δούμε καί τό κοινωνικό-φιλανθρωπικό του έργο.

Πρίν όμως γίνει Πρεσβύτερος καί Επίσκοπος, έγινε ησυχαστής μοναχός. Εγκατέλειψε τά πάντα καί αποσύρθηκε σέ έρημο τόπο παρά τόν Ίρι ποταμό καί ασκήθηκε στήν ιερά ησυχία, υποδεικνύοντας ότι γιά νά κάνη κανείς ένα μεγάλο έργο πρέπει πρώτα νά προετοιμάση τόν εαυτό του, γιατί η ποιμαντική καθοδήγηση τών ανθρώπων δέν γίνεται μέ θεωρίες καί κούφια λόγια, δέν γίνεται μέ βερμπαλιστικό τρόπο, αλλά μέσα από τήν φωτισμένη προσωπικότητά του.

Καταγόταν από πλούσια οικογένεια καί ο ίδιος διέθετε ικανή περιουσία. Όμως, όταν θέλησε νά ακολουθήση τήν μοναχική οδό, εγκατέλειψε τά πάντα, διένειμε τά κυριότερα από τά περιουσιακά του στοιχεία στούς πτωχούς σέ τέτοιο σημείο, ώστε αργότερα, όπως γράφει ο ίδιος, όταν υπηρετούσε στήν Καισάρεια νά μήν έχη τά μέσα γιά τήν διατροφή του, καί νά βοηθήται από οικογένεια στήν οποία είχε παραχωρήσει τήν οικία καί τό κτήμα του. Αυτή είναι μιά σημαντική πληροφορία, γιατί δείχνει ότι, ενώ ήταν πλουσιόπαιδο, στήν συνέχεια λάμβανε συνδρομή γιά νά ζήση από τήν οικογένεια πού αυτός ευεργέτησε, παραχωρώντας τήν πατρική του περιουσία. Μέ τόν τρόπο αυτόν έδωσε ένα καλό προσωπικό παράδειγμα.

Αυτό τό γεγονός τό θεωρώ πολύ σημαντικό γιατί δείχνει ότι ο Μ. Βασίλειος, όπως καί όλοι οι Πατέρες τής Εκκλησίας, δέν ήταν ένας έξυπνος άνθρωπος πού είχε τήν ικανότητα νά συνθέτη θεωρίες κοινωνιολογικού περιεχομένου καί νά γράφη προκειμένου νά αποσπά τήν προσοχή καί τόν έπαινο τών επιστημόνων, αλλά έδινε στούς ανθρώπους προσωπικό παράδειγμα, προτιμώντας νά ζή μέ τήν πτωχεία καί νά εκδηλώνη πλούσια τήν αγάπη του στούς πτωχούς. Έκανε, δηλαδή, προσωπική θυσία

στήν ζωή του καί αυτό έκανε τούς πτωχούς νά τόν ακούνε μέ ενδιαφέρον, αλλά πολλές φορές έκανε καί τούς πλουσίους νά ανοίγουν τίς αποθήκες τους καί νά σκορπούν τά αγαθά στούς ανθρώπους πού είχαν ανάγκη.

Τό κοινωνικό καί φιλανθρωπικό έργο τού Μ. Βασιλείου ήταν μεγάλο. Είναι γνωστή η Βασιλειάδα, τό μεγάλο αυτό έργο τής φιλανθρωπίας καί τής αγάπης, γιά τό οποίο κάνει αναφορά ο άγιος Γρηγόριος ο Θεολόγος στόν επιτάφιο λόγο του στόν Μ. Βασίλειο. Επίσης, στόν κάθε μελετητή τού συγγραφικού του έργου είναι γνωστές οι αναφορές πού κάνει γιά τήν κατάσταση τής εποχής του, καί γιά τήν προτροπή τών πλουσίων νά προσφέρουν ό,τι διέθεταν στούς πτωχούς πού υπέφεραν καί βασανίζονταν. Αλλά εδώ θά γίνη μιά μικρή αναφορά μόνον σέ τρείς ομιλίες του τίς οποίες εξεφώνησε, ενώ ακόμη ήταν Πρεσβύτερος, πρίν δηλαδή γίνη Επίσκοπος, στήν Καισάρεια, πού αναφέρονταν στήν πείνα τών πτωχών καί τήν ασπλαχνία ή τήν πλεονεξία τών πλουσίων. Θά γίνη μιά ευρεία περίληψη τριών ομιλιών μέ τό θέμα αυτό γιά νά δούμε τήν σκέψη τού Μ. Βασιλείου γιά τούς πτωχούς καί τούς πλουσίους.

2. Τρείς κοινωνικές του ομιλίες

Τό έτος 368 μ. Χ. στήν Καισάρεια τής Καππαδοκίας υπήρξε μιά παρατεταμένη ανομβρία, μέ αποτέλεσμα νά πέση μεγάλη πείνα στόν λαό. Συγχρόνως οι πλούσιοι τής εποχής εκείνης, οι γαιοκτήμονες καί οι έμποροι, συγκέντρωναν τά υλικά αγαθά σέ μεγάλες αποθήκες καί βρήκαν τήν ευκαιρία νά πλουτίσουν σέ βάρος τού λαού. Τότε ο Μ. Βασίλειος, πού βρισκόταν στήν ηλικία τών 38 ετών, ανέλαβε τό έργο νά βοηθήση τόν λαό, νά τόν εμψυχώση, νά τόν διδάξη, αλλά συγχρόνως νά πείση τούς πλουσίους νά μήν είναι άσπλαχνοι, αλλά νά προσφέρουν τά προϊόντα πού βρίσκονταν κλεισμένα στίς αποθήκες τους γιά νά σωθούν οι άνθρωποι τής Καισαρείας από τήν πείνα καί τόν βέβαιο θάνατο.

Μέ τόν σκοπό αυτό εξεφώνησε τρείς ομιλίες. Η πρώτη έχει τίτλο «εν λιμώ καί αυχμώ», δηλαδή σέ πείνα καί ξηρασία, η δεύτερη πού είναι συνέχεια τής πρώτης έχει τίτλο «πρός τούς πλουτούντας» καί η τρίτη, πού είναι συνέχεια καί τών δύο, έχει τίτλο «Εις τό ρητόν "καθελώ μου τάς αποθήκας καί μείζονας οικοδομήσω" καί περί πλεονεξίας». Μέσα στίς τρείς αυτές ομιλίες βλέπουμε τήν κατάσταση τών ανθρώπων τής εποχής εκείνης, τόσο τήν πείνα τών πτωχών, όσο καί τήν ασπλαχνία τών πλουσίων, παρατηρούμε τίς συνήθειες τών ανθρώπων τής εποχής, αλλά καί τήν εξυπνάδα, τό θάρρος καί τήν μεγαλωσύνη τού Μ. Βασιλείου πού ομιλεί μέ τρόπον δυνατό καί εκπληκτικό.

Βέβαια, όταν διαβάζη κανείς καί τίς τρείς αυτές ομιλίες είτε από τό αυθεντικό καί πρωτότυπο κείμενο είτε από τήν μετάφραση, θαυμάζει τήν επιχειρηματολογία καί τήν δεινότητα τού λόγου τού Μ. Βασιλείου. Όμως, στά περιορισμένα χρονικά όρια πού

έχουμε στήν διάθεσή μας γιά τήν διαπραγμάτευση τού θέματος αυτού, δέν έχουμε τήν δυνατότητα νά διαβάσουμε όλο τό κείμενο αυτών τών ομιλιών καί νά έλθουμε σέ επαφή μέ τόν προσωπικό λόγο τού Μ. Βασιλείου, αλλά αναγκαστικά θά κάνουμε περιλήψεις τής σκέψεως τού μεγάλου αυτού Πατρός γιά τά θέματα αυτά. Σέ μερικά σημεία θά παρεμβάλλουμε καί κομμάτια τού λόγου του γιά νά δούμε τήν δύναμη τού λόγου του, αλλά καί τήν αποτελεσματικότητά του.

3. Κεντρικά σημεία τών περιεχομένου τών τριών ομιλιών

α) Η κατάσταση τών πτωχών

Στήν αρχή περιγράφει τήν δεινή κατάσταση πού υπάρχει στήν περιοχή εκείνη από τήν ανομβρία. Οι περιγραφές είναι καταπληκτικές. Ο ουρανός είναι ερμητικά κλειστός, η γή έχει ξηρανθή καί είναι στείρα καί άγονη, οι αστείρευτες καί πλούσιες πηγές έλλειψαν, τά ποτάμια στέρεψαν, ώστε νά τά περνούν καί τά μικρά παιδιά, τό πόσιμο νερό έλειψε καί κινδυνεύουν οι άνθρωποι νά πεθάνουν από τήν δίψα, καί οι άνθρωποι αναζητούν έναν νέο Μωϋσή γιά νά προσευχηθή στόν Θεό, προκειμένου νά φέρη νερό καί τροφή. Ο ίδιος λέγει ότι, όταν αντίκρυσε τά χωράφια έκλαψε πολύ γιά τήν ακαρπία καί ξέσπασε σέ θρήνο, επειδή δέν πέφτει βροχή. Η γή δέν παράγει καρπούς καί οι γεωργοί κάθονται στά χωράφια τους καί πενθούν.

Αναφέρεται στήν κατάσταση τής πείνας από εικόνες πού έβλεπε καθημερινώς δίπλα του. Η πείνα είναι μιά φοβερή αρρώστια, ένας φοβερός καί αργός θάνατος, χειρότερος από τόν φυσικό θάνατο τού σώματος. Όλοι οι άνθρωποι πεθαίνουν αιφνίδια από κάτι, από τό ξίφος, τήν φωτιά, τά δόντια τών θηρίων καί όλοι αυτοί οι τρόποι θανάτου δέν έχουν κάποια διάρκεια, ενώ η πείνα επιβραδύνει τό κακό, παρατείνει τόν πόνο. Ως ιατρός ο Μ. Βασίλειος περιγράφει τά συμπτώματα καί τήν κατάσταση τής αρρώστιας τής πείνας, αφού η πείνα δαπανά τό υγρό πού υπάρχει στόν οργανισμό, καταστέλλει τήν θερμότητα, περιορίζει τό βάρος, μαραζώνει σιγά-σιγά τήν δύναμη, η σάρκα κολλά σάν αράχνη στά κόκκαλα, τό χρώμα τού σώματος δέν είναι ανθηρό, η επιδερμίδα μελανιάζει, μαυροκιτρινίζει τό σώμα, τά γόνατα δέν αντέχουν, αλλά λυγίζουν, η φωνή αδυνατίζει, τά μάτια ασθενούν στίς κόγχες, η κοιλιά είναι άδεια καί ζαρωμένη. Η πείνα πολλές φορές εξανάγκασε τούς ανθρώπους νά παραβιάσουν καί τούς φυσικούς νόμους καί νά φάνε τά σώματα τών συγγενών τους, ακόμη καί η ίδια η μητέρα φθάνει στό σημείο νά φάγη τό παιδί πού γέννησε, δηλαδή τό εγέννησε από τήν κοιλιά της καί στήν συνέχεια τό βάζει πάλι μέσα σέ αυτήν.

Ο Μέγας Βασίλειος περιγράφει μέ απαράμιλλο τρόπο τά βάσανα τών ανθρώπων τής εποχής του. Η πείνα απειλεί τόν οικτρότατον θάνατο καί οι γονείς φθάνουν στό σημείο νά σκέπτωνται νά πωλήσουν τά παιδιά τους γιά νά ζήσουν, άν καί ανθίσταται η φυσική στοργή τους. Οι γονείς προβληματίζονται ποιό από τά παιδιά

θά πωλήσουν, τό μεγαλύτερο ή τό μικρότερο, εκείνο πού φέρει τά δικά τους χαρακτηριστικά ή εκείνο πού έχει καλή επίδοση στά μαθήματα. Βλέποντας ο Μ. Βασίλειος αυτό τό γεγονός -πού φαίνεται γινόταν στήν εποχή του- ελέγχει τόν πλεονέκτη πλούσιο πού παραμένει ασυγκίνητος καί ανάλγητος σέ αυτό τό θέαμα, πού δέν τόν μαλακώνουν ούτε τά δάκρυα ούτε οι αναστεναγμοί τής καρδίας, αλλά παραμένει αλύγιστος καί σκληρός. Όπως ο τρελλός παντού βλέπει αυτό πού τού υπαγορεύει τό πάθος, έτσι καί ο πλεονέκτης παντού βλέπει τόν χρυσό καί τόν ευχαριστεί περισσότερο ο χρυσός από τόν ήλιο.

Δέν αρκείται στήν περιγραφή τής κατάστασης τών πτωχών, αλλά προσδιορίζει καί τά αίτια τής ξηρασίας από τήν οποία προήλθε η πείνα. Ως εκκλησιαστικός ποιμήν δέν αρκείται στό νά περιγράψη τό γεγονός, αλλά κάνει καί ορθή διάγνωση. Ο Θεός, μέ τόν τρόπο αυτόν, δίνει κτυπήματα, γιατί απομακρύνθηκαν από τόν νόμο του καί δέν τηρούν τίς εντολές Του, όπως τό κάνουν οι γονείς πού παιδαγωγούν τά παιδιά τους. Τά αμαρτήματα τών ανθρώπων έβγαλαν τίς εποχές από τόν ρυθμό τους καί άλλαξαν τήν φύση σέ αλλόκοτα ανακατώματα. Έτσι, βλέπει κανείς ότι ο χειμώνας δέν έχει υγρασία, η άνοιξη έχασε τά χαρακτηριστικά της, πού είναι η ανθοφορία, η ζέστη καί η παγωνιά υπερέβησαν τά φυσικά τους όρια. Όλα αυτά δέν είναι απλώς φυσικά φαινόμενα, αλλά επιρροή τής αποστασίας τού ανθρώπου από τόν νόμο τού Θεού.

Η κατάσταση αυτή πού επικρατεί δέν σημαίνει ότι ο Θεός ως κυβερνήτης τού σύμπαντος δέν υπάρχει, ούτε ότι ξέχασε τήν πρόνοιά του ούτε έχασε τήν εξουσία καί τήν δύναμή Του, αλλά εμείς είμαστε άσπλαχνοι, δέν ευγνωμονούμε τόν Θεό γιά τά δώρά Του, δέν σπλαχνιζόμαστε τούς συνδούλους μας, περιφρονούμε τούς πτωχούς, οι αποθήκες είναι γεμάτες από αγαθά καί δέν ελεούνται αυτοί πού στενάζουν. Αυτός είναι ο λόγος πού δέν ευλογεί ο Θεός, δέν εισακούονται οι προσευχές πού γίνονται μέ τίς λιτανείες, τίς οποίες έκαναν οι άνθρωποι τής εποχής εκείνης γιά νά στείλη ο Θεός τήν βροχή. Οι άνδρες, εκτός από λίγους, ασχολούνται μέ τό εμπόριο, καί οι γυναίκες τους τούς βοηθούν στόν μαμωνά καί πολύ λίγοι συμμετέχουν στήν λατρεία τής Εκκλησίας, αλλά καί όσοι εκκλησιάζονται δέν προσέχουν, χασμουριούνται καί εύχονται νά τελειώσουν οι ψάλτες τούς ψαλμούς πού ψέλνουν. Οι άνθρωποι διαπράττουν αμαρτίες, περιφέρονται στήν πόλη, καί μόνο τά μικρά παιδιά (τά βρέφη) πηγαίνουν νά εξομολογηθούν. Συνιστά, λοιπόν, στόν λαό νά κηρύξουν μετάνοια, όπως έκαναν οι Νινευΐτες καί σώθηκαν από τήν καταστροφή, γιατί όπως τότε ο Θεός άκουσε τήν προσευχή τους, έτσι θά κάνη καί στήν περίπτωση αυτή.

β) Η πλεονεξία καί η ασπλαχνία τών πλουσίων

Στίς ομιλίες αυτές ο Μ. Βασίλειος κάνει ωραίες περιγραφές τού τρόπου μέ τόν οποίο ζούσαν οι πλούσιοι τής εποχής του. Πρόκειται γιά μιά σημαντική ηθογραφία μέ τήν οποίαν καταλαβαίνουμε καί τήν πνευματική κατάσταση τών ανθρώπων τής εποχής, η οποία είναι σχεδόν ίδια μέ τήν εποχή μας, μόνον πού διαφέρουν τά αντικείμενα. Άς

δούμε τίς περιγραφές τού Μεγάλου Βασιλείου.

Κάνει λόγο γιά τόν τρόπο ζωής τών πλουσίων τής εποχής του, μέ τά αμάξια καί τά άλογα πού διαθέτουν καί τά στολίσματα πού τούς βάζουν, μέ τούς οδηγούς τών αμαξιών, τούς υπηρέτες, τούς μαγείρους, τούς αρτοποιούς, τούς οινοχόους, τούς κυνηγούς, τούς γλύπτες, τούς ζωγράφους, τούς δημιουργούς κάθε διασκέδασης γιά νά κάνουν άνετη καί απολαυστική τήν ζωή τους. Οι πλούσιοι έχουν κοπάδια από καμήλες, από άλογα, βόδια, ποίμνια, αγέλες, χοίρους, βοσκούς, βοσκοτόπια. Επίσης, διαθέτουν λουτρά στήν πόλη, λουτρά στά εξοχικά, σπίτια περίλαμπρα από μάρμαρα, από λίθο φρυγικό, από πλάκα λακωνική ή θεσσαλική. Από αυτά άλλα ζεσταίνουν τόν χειμώνα καί άλλα δροσίζουν τό καλοκαίρι. Ακόμη, φροντίζουν οι πλούσιοι τά δάπεδά τους νά είναι στολισμένα μέ ψηφιδωτά καί η οροφή νά είναι χρυσοκέντητη. Τό μέρος τού τοίχου πού δέν καλύπτεται από μάρμαρο, καλλωπίζεται από ζωγραφιστά άνθη.

Ο πλούσιος ό,τι δέν μπόρεσε νά καταναλώση τό παραχώνει στήν γή ή τό φυλάσσει σέ μέρη μυστικά. Καί γίνεται τό εξής παράδοξο, ότι τόν χρυσό πού είναι μετάλλευμα τόν ανασύρουν από τήν γή, όταν δέ τόν ανακαλύψουν τόν κρύβουν πάλι στήν γή. Τό εκπληκτικό είναι ότι παραχώνει κανείς τόν πλούτο καί μαζί μέ αυτόν παραχώνει καί τήν καρδιά του, γιατί, όπως είπε ο Χριστός, εκεί πού είναι ο θησαυρός τού ανθρώπου, εκεί είναι καί η καρδιά του. Τό χειρότερο είναι πού υπάρχουν Χριστιανοί πού νηστεύουν, προσεύχονται, στενάζουν καί φανερώνουν όλη τήν ανέξοδη ευλάβεια τους, αλλά δέν αφήνουν έναν οβολό σέ αυτούς πού θλίβονται. Στήν πραγματικότητα η χρήση τού πλούτου θά έπρεπε νά είναι οικονομική καί όχι απολαυστική, οπότε καί όταν τόν αποχωρίζωνται νά χαίρουν σάν νά αποχωρίζωνται ξένα πράγματα καί νά μή δυσανασχετούν σάν νά είναι δικά τους.

Δέν αποδέχεται αυτήν τήν νοοτροπία τών πλουσίων ο Μ. Βασίλειος, αλλά ελέγχει τούς πλουσίους, πού ενδύουν τούς τοίχους καί όχι τούς ανθρώπους, πού στολίζουν τά άλογα καί περιφρονούν τόν αδελφό τους ο οποίος είναι γυμνός, πού παραχώνουν τόν χρυσό καί καταφρονούν τόν πιεζόμενο άνθρωπο. Στήν συνέχεια λέγει, ότι όταν ο πλούσιος συζή μέ γυναίκα πού καί εκείνη αγαπά τόν πλούτο, τότε η αρρώστια είναι διπλή. Διότι αυτή η συνύπαρξη ανάβει τίς τέρψεις, αυξάνει τίς φιληδονίες, κεντρίζει τίς περίεργες επιθυμίες μέ τό νά θέτη επιθυμίες γιά διαφόρους λίθους, μαργαριτάρια, σμαράγδια, σαπφείρους καί χρυσό, κοσμήματα, υφαντά καί έτσι αυξάνει κάθε πολυτέλεια. Περιγράφει ότι όσοι πάσχουν από αυτήν τήν αρρώστια ασχολούνται μέρα καί νύχτα μέ τόν πλούτο καί πλαισιώνονται από διαφόρους κόλακες πού ικανοποιούν τίς επιθυμίες τους, συγκεντρώνουν ανθοβαφείς, χρυσοχόους, αρωματοποιούς, υφαντές, διακοσμητές. Παρατηρεί ότι κανένας πλούτος δέν είναι αρκετός νά εξυπηρετήση τήν γυναικεία επιθυμία καί έτσι τέτοιες γυναίκες δέν παρέχουν περιθώρια στόν άνδρα νά αναπνεύση, από τίς συνεχείς παραγγελίες τους. Κάνει λόγο γιά χρυσά κοσμήματα μέ πολύτιμα πετράδια πού τοποθετούνται σέ διάφορα μέρη τού σώματος, τό μέτωπο, τόν λαιμό, τήν ζώνη, τά χέρια καί τά πόδια.

Όσοι αγαπούν τά χρυσά κοσμήματα μοιάζουν νά είναι δεμένοι μέ χειροπέδες. Έτσι, αυτός πού δουλεύει στίς γυναικείες επιθυμίες δέν μπορεί νά φροντίση τήν ψυχή του.

Μέ ωραίο τρόπο αντιπαραβάλλει τήν πλεονεξία τών πλουσίων μέ τίς ανάγκες τών πτωχών. Δυστυχώς δέν μπορώ νά παραθέσω όλη τήν σκέψη τού Μ. Βασιλείου, γι' αυτό θά αρκεσθώ στά κυριότερα από όσα λέγει. Κατακευάσθηκαν όμορφοι τοίχοι πού αργότερα κατέρρευσαν, ενώ τήν εποχή εκείνη υπήρχαν πολλοί πτωχοί στήν πόλη πού παραβλέπονταν. Τό σπίτι τού πλουσίου είναι στολισμένο μέ ποικίλα άνθη, οπότε καλλωπίζονται τά άψυχα καί παραμένει αστόλιστη η ψυχή του. Μέσα στό σπίτι τού πλουσίου βλέπει κανείς αργυρένια κρεββάτια καί τραπέζια, ελεφάντινα καθίσματα καί ελεφάντινα αμάξια, καί όμως πολλοί πτωχοί κάθονται έξω από τό σπίτι αυτό καί κλαίνε λυπητερά. Τά δακτυλίδια πού φορούν οι πλούσιοι θά μπορούσαν νά απαλλάξουν από τά χρέη τούς πτωχούς. Μιά ιματιοθήκη τού πλουσίου θά μπορούσε νά ενδύση έναν λαό πού τρεμουλιάζει από τό κρύο. Όμως, άν κανείς δέν ελεήση τόν πτωχό, δέν θά ελεηθή, άν δέν ανοίξη τήν πόρτα στόν ξένο, δέν θά εισέλθη στήν Βασιλεία τού Θεού, άν δέν δώση ψωμί στόν πεινασμένο, δέν θά λάβη τήν αιώνια ζωή.

Οι νεόπλουτοι ομοιάζουν μέ τούς μεθυσμένους, αφού όσα κι άν αποκτήσουν θέλουν καί άλλα, καί μέ αυτά τρέφουν τήν ασθένειά τους. Τό πάθος τής πλεονεξίας είναι αχόρταγο, γιατί συγκρίνει αυτά πού έχει μέ αυτά πού έχουν οι γείτονές του καί θέλει νά τά αποκτήση. Έτσι, ο πλεονέκτης είναι κακός γείτονας στήν πόλη, κακός γείτονας καί στήν εξοχή. Ο πλεονέκτης δέν σέβεται τόν χρόνο, δέν γνωρίζει σύνορα, δέν αναμένει τήν σειρά τής διαδοχής, αλλά μιμείται τήν ορμητικότητα τής φωτιάς πού όλα τά κατατρώγει. Ακόμη, μιμείται καί τήν ορμητικότητα τών ποταμών, αφού τίποτε δέν μπορεί νά αντισταθή στήν δύναμή του.

Απευθύνει πολλές προσωπικές ερωτήσεις στούς πλουσίους πού δείχνουν τήν ματαιότητα τής συγκεντρώσεως πολλών υλικών αγαθών, αφού ο πλούσιος, φεύγοντας από τόν κόσμο αυτόν, δέν θά πάρη τίποτε, αλλά θά αντιμετωπίση καί τό μελλοντικό δικαστήριο. Τότε, δέν θά μπορέση νά πληρώση συνηγόρους, ούτε θά παρίστανται δικηγόροι ούτε μάρτυρες υπερασπίσεως, καί δέν θά μπορέση νά ξεγελάση τούς δικαστές. Θά είναι μόνος του χωρίς φίλους, χωρίς βοηθούς, ολομόναχος καί δειλός. Όχι μόνον δέν θά έχη μάρτυρες υπερασπίσεως, αλλά θά έχη καί μάρτυρες κατηγορίας. Στρέφοντας τά βλέμματά του θά δή τίς εικόνες τών κακών έργων του, τά δάκρυα τού ορφανού, τούς στεναγμούς τής χήρας, τών πτωχών πού είχαν γρονθοκοπηθή από τόν ίδιο τόν πλεονέκτη, τούς στεναγμούς τών υπηρετών τών οποίων είχε αυτός κατασχίσει τίς σάρκες, τών γειτόνων πού είχε εξοργίσει. Καί όλοι θά ξεσηκωθούν εναντίον του. Στήν περιγραφή αυτή φαίνεται η τραγική κατάσταση τής κοινωνίας τής εποχής τού Μ. Βασιλείου, αφού η κατώτερη τάξη τών ανθρώπων υπέφερε από τούς πλουσίους, υφίσταντο ακόμη καί σωματικές κακώσεις.